

Kursinformation

Organisationsteori för en värld i förändring (7,5 hp)

Denna forskarutbildningskurs riktar sig till dig som antingen forskar om organisationer eller organisatoriska fenomen, eller till dig som vill anlägga ett organisationsteoretiskt perspektiv på ditt forskningsämne även om det inte uttryckligen handlar om organisationer. Kursen ges av sociologiämnet vid Mittuniversitetet och vi som håller i den är professor Roine Johansson och docent Jörgen Sparf. Vi forskar båda två om organisationer och då särskilt inom området kris- och katastrofstudier. I detta forskningsområde finns det nämligen många intressanta och ofta utforskade organisatoriska frågor.

Katastrofer och krissituationer av alla storlekar är inte bara händelser som avviker från vardagen i generell bemärkelse. De är allt som oftast mycket föränderliga, de "stör" organisationer, skapar osäkerhet och är mer eller mindre kaotiska. Organisationer, vilka har att lösa de problem som händelserna medför ställs därför inför utmaningar och osäkerheter av många olika slag—både före, under och efter händelser. Hur organisationer tar sig an utmaningarna och osäkerheterna blir därför teoretiskt intressant. Vi har nämligen att göra med situationer som i kondenserad form representerar många av de generella förändringar och utmaningar som organisationer står inför i dagens samhälle. Därför kan en teoretisk förståelse av kriser och katastrofer ge kunskap som kan bidra till att också förstå hur organisering kan/bör(?) ske för att tackla större utmaningar som världen står inför, t.ex. klimat- och miljöfrågor.

I denna kursinformation beskriver vi först kursens innehåll och teman. Därefter kommer information av om kursens genomförande och sist finns information om hur du anmäler dig till kursen samt kontaktuppgifter.

Kursinnehåll

Organisation och organisering brukar ibland beskrivas som ett sätt att hantera osäkerhet. Genom att upprätta regler, strukturer och maktordningar kan sociala målsättningar uppnås och verksamheter kontrolleras och effektiviseras. Mycket av den tidiga teoribildningen om organisationer handlade om just sådana formella och uppstyrande aspekter. Sedan dess har utvecklingen av organisationsteori förgrenats närmast oöver-skådligt. En viktig strömning under senare decennier är dock en som utgår ifrån den föränderlighet och osäkerhet som präglar den sociala tillvaron. Denna kurs tar fasta på just denna strömning.

Teoribildningen i denna strömning är inte särskilt sammanhållen men det föreligger en gemensam strävan mot en dynamisk förståelse av organisatoriska fenomen där emergens, flöden, sociala relationer och tids- och rumsaspekter inkorporeras. Vi går därför i denna kurs "bortom" den formella organisationen som sådan. Dels behandlar vi hur villkoren för organisering och organisation ser ut under osäkerhet och förändring, dels tar vi upp sentida organisationsteori som behandlar hur och varför organisation och organisering sker inom dessa villkor.

Kursen inleds med en presentation av osäkerhet och förändring som villkor för organisation och organisering. De teorier som kursen behandlar sätts vid denna träff in i ett bredare sammanhang om den sentida utvecklingen av organisationsteori. Efter introduktionen är kursens innehåll strukturerat i fyra teman. Tema I och II presenterar två breda perspektiv på organisering, nämligen som process och som relationer. Tema III och IV är mer specifika och handlar om organiserings form och utsträckning i tid och rum.

Introduktion: Osäkerhet och förändring som villkor

Introduktionsträffen rör sig huvudsakligen inom två områden. Det ena är hur vi kan förstå betydelsen av *osäkerhet och föränderlighet som villkor* för organisation och organisering. Olika strömningar, teorier och forskningsresultat om organisation och organisering under osäkerhet och förändring kommer att tas upp och problematiseras. Vidare lyfts villkor för organisering i komplexa och komplicerade situationer upp, samt organisationsteorins bidrag till att förstå dessa. Det andra området är en diskussion om *sentida utveckling av organisationsteori* i bredare bemärkelse. Med utgångspunkt i litteraturen lyfter vi fram viktiga strömningar och centrala områden under senare år. Utifrån dessa två områden kan vi positionera kursens teman och reflektera över dess bidrag till den organisationsteoretiska kunskapsbildningen.

Tema I: Processteori om organisation

Processtänkande har förekommit sedan åtminstone antiken och har påverkat de flesta vetenskapliga discipliner. Inom organisationsteori har inflytandet varit särskilt markant under senare årtionden där organisation som en central aspekt av samhällsförändring har stått i fokus. Teoribildningen handlar om organisation som en process av "görande", "om-görande" och "o-görande". Snarare än att tala om formella strukturer och fasta enheter förstås organisation inom denna teoriinriktning som meningsfulla "helheter" av olika slag. Dessa kan utgöras av allt ifrån en Twittemenskap, en intressegrupp, en entreprenör med en idé, en tankesmedja, en modeshow och spridningen av en teknologi till allehanda former av formella organisationer och institutioner. Idén med processbaserad organisationsteori är att vara tillämpbar på en värld i förändring där samhörighet och sammankoppling är viktigare än storlek; flöden viktigare än stabilitet; tid viktigare än rum.

Tema II: Organisation och nätverk

Nätverksperspektiv på organisation betonar relationer snarare än entiteter för att förklara och tolka organisatoriska fenomen. Organisationer är i detta perspektiv inte något som "innehåller" relationer eller en arena på vilken relationer utspelas. Organisationer är en relationell väv i sig själv; organisationer "är relationer" snarare än "har relationer". Förhållandet mellan organisation och nätverk kan ses ur flera olika perspektiv. (1) Organisation och nätverk kan betraktas som två olika former av social ordning, där de båda är varandra ömsesidigt uteslutande. (2) Organisationer kan betraktas som nätverk, där man alltså studerar inomorganisatoriska relationer. (3) Organisationer kan betraktas som noder, där man studerar mellanorganisatoriska nätverk. (4) Nätverk kan betraktas som en form av organisation, där man alltså talar om nätverksorganisationer.

Tema III: Partiell organisation

På 1990-talet diskuterades att allt fler sektorer av samhället blev alltmer genomorganiserade, dvs. alltmer präglade av formella organisationer, och att samhället som helhet höll på att utvecklas till "a society of organizations". Under senare tid har man börjat diskutera att rätt stora områden inom samhället inte är helt inpyrda av formella organisationer, men att en hel del av dessa områden ändå till stor del är "halvorganiserade". För ett decennium sedan utvecklades denna insikt till en teoribildning om partiell organisation. En hel del fenomen i det sociala livet är delvis organiserade, utan att fördenskull äga rum inom ramen för en formell organisation. Ett exempel är stora

arbetsplatser, som byggarbetsplatser, där en mängd olika organisationer samsas, men där arbetsplatsen som helhet inte utgör en organisation.

Tema IV: Temporär organisation

Kontinuitet och permanens brukar inom organisationsforskning anses vara ett grundläggande drag hos organisationer. Dessa är i ett avseende oberoende av de individer som utgör dess medlemmar: Individer kommer och går, men organisationen består och överlever sina medlemmar.

Det finns dock former av organisation som inte lever upp till föreställningen om permanens. Dessa organisationsformer är istället temporära, dvs. tidsmässigt avgränsade. Sådana organisationer har funnits väldigt länge, t.ex. i form av militära fälttåg. På senare tid har dock inslaget av temporär organisation ökat markant, både vad gäller empirisk förekomst och intresse från forskarsamhället. Den i detta sammanhang i särklass mest uppmärksammade organisationsformen är projektorganisationen. Den är formellt organiserad, men existerar bara under en bestämd tidsperiod, som är bestämd i förväg. Tidsavgränsningen är alltså känd på förhand. En annan form av temporär organisation är räddningsinsatser i samband med exempelvis stora bränder. Även sådana insatser är tidsmässigt avgränsade, men här är varken början eller slutet på insatsen känd i förväg. Det är tiden, och dess avgränsning som står i fokus för denna forskningsinriktning.

Genomförande

Kursen pågår vecka 41–48, 2021, och är planerad att bestå av fem träffar plus examinationer. Schemats detaljer ska dock ses som preliminära fram till kursstart. Sannolikt kommer träffarna att under rådande omständigheter ske online, men beroende på utvecklingen av Covid-19-pandemin kan detta komma att justeras. Om det blir möjligt att träffas fysiskt kommer vi sannolikt att göra det, vilket kan medföra förändringar i schemat. Kursen kan eventuellt komma att genomföras i ett hybridformat med deltagare både på plats på Mittuniversitetet och online från andra orter. Oavsett vilket så lever vi efter kursens inriktning om osäkerhet och lagar efter läge, i dialog med kursens deltagare förstås.

Kursen huvudspråk är svenska men vissa moment kan komma att omfatta engelska. Examinationerna kan skrivas på svenska eller engelska.

Schema

Dag	Tid	Innehåll	Seminarieledare
V. 41 12 oktober	13.15–16.00	<i>Introduktionsträff</i>	Roine Johansson, Jörgen Sparf
V. 42 19 oktober	10.15–15.00	<i>Tema I: Processteori om organisation</i>	Tor Hernes
V. 43 26 oktober	10.15–15.00	<i>Tema II: Organisation och nätverk</i>	Jörgen Sparf
V. 44 2 november	10.15–15.00	<i>Tema III: Partiell organisation</i>	TBC
V. 45 9 november	10.15–15.00	<i>Tema IV: Temporär organisation</i>	Roine Johansson
V. 48		<i>PM-seminarier</i>	Examinator

Till introduktionsträffen finns ingen kurslitteratur knuten som återfinns i kursplanen. Däremot kommer en lista över den litteratur som föreläsningen baseras på att distribueras i efterhand till deltagarna.

De fyra följande träffarna grundas på kurslitteraturen för respektive tema. Varje träff kommer att bestå av en föreläsning av seminarieledaren samt diskussioner mellan deltagarna. Inför varje sammankomst kommer en seminarieuppgift att skickas ut som ska besvaras skriftligt före varje träff. Uppgiften ligger till grund för diskussionen under seminarierna. Alla deltagare förutsätts därför ha läst den angivna litteraturen och förberett sin uppgift inför varje träff.

Kontakt och anmälan

Anmäl dig till kursen, **senast den 15 september, 2021**, genom att skicka ett mail till kursansvarig, Jörgen Sparf, på jorgen.sparf@miun.se. Inkludera namn och lärosäte samt vilket forskarutbildningsämne du är antagen i.